

Telers en energiebedrijven varen wel bij handel in elektriciteit

Glastelers die over een WKK beschikken kunnen veel geld verdienen met het actief kopen en verkopen op de elektriciteitsmarkten.

Op de vrije energiemarkt vindt een levendige handel plaats in gas en elektriciteit. Telers die zich daar actief in opstellen, kunnen vooral met elektriciteit duizenden euro's per maand besparen of bijverdienen. Alle deals lopen via de energieleveranciers, die als programma verantwoordelijken op basis van de onderliggende contracten verplichtingen aangaan met de landelijke netbeheerder Tennet. Wie zijn de belangrijkste spelers op deze markt, wat zijn hun overeenkomsten en verschillen en welke kansen en risico's zijn er voor de telers?

TEKST EN BEELD: JAN VAN STAALDUINEN

Elke glasteler heeft warmte en elektriciteit nodig voor zijn bedrijf. Om die behoefte te dekken sluit hij gas- en elektriciteitscontracten af met zijn leverancier. Wie geen risico wil lopen, doet dit

geheel of grotendeels op basis van lange looptijden en vaste prijzen. Telers met een WKK voorzien grotendeels in hun eigen elektriciteitsbehoefte. In meer of mindere mate verkopen zij de zelf opge-

wekte elektriciteit aan het net. Ook dat gebeurt op contractbasis.

De forse groei van het aantal warmtekrachtinstallaties in de glastuinbouw is niet alleen te danken aan de gestegen energieprijzen en het toenemende gebruik van groeilicht. Ondernemers met een WKK kunnen duizenden euro's per maand bijverdienen door gebruik te maken van pieken en dalen in de vraag naar elektriciteit. Dat kan zowel door feitelijke levering van elektriciteit aan het net als door aan- en verkooptransacties. Zelfs een stilstaande warmtekrachtinstallatie kan geld opleveren.

Arbitreren op spark spread

"Scherpe inkooprijzen zijn enorm belangrijk", zegt directeur Rien Bot van

Vervolg op
pagina 18

Telers en energiebedrijven varen wel bij

Vervolg van
pagina 17

“Ook telers zonder WKK kunnen door slim gas en elektra in te kopen heel veel geld besparen”, stelt directeur Rien Bot van AgroEnergy.

AgroEnergy. “Gemiddeld neemt energie zo’n 30% van de integrale kostprijs van een teler voor zijn rekening. Bij bedrijven die belichten is dat nog meer. Telers moeten zich daarom actief opstellen en de ontwikkelingen op de energiemarkt volgen. Ook telers zonder een WKK kunnen door slim gas en elektra in te kopen heel veel geld besparen.”

Telers met een WKK zijn op twee markten actief. Zij kopen gas in en verkopen elektriciteit aan het net, maar kunnen daar bij gunstige marktprijzen ook weer stroom van betrekken. In vaktaal moeten zij ‘arbitreren op de spark spread’. Dat wil zeggen: hun beslissingen moeten resulteren in een zo groot mogelijke marge om van gas elektriciteit te maken. Daarvoor

kunnen telers onder andere profiteren van de sterke, doorgaans kortstondige prijsschommelingen op de elektriciteitsmarkt die het gevolg zijn van onbalans tussen vraag en aanbod. Dat heet sturen op onbalans.

Het spelersveld

Alle contracten en transacties lopen via een leverancier, zij zijn de programma verantwoordelijken (PV). In de glastuinbouw zijn er vier van betekenis: Westland Energie, AgroEnergy, Pon Powerhouse en Endon. Rien Bot schat de marktaandeelen van de drie eerste bedrijven op ongeveer 30% elk en dicht Endon 5 tot 10% van de markt toe. Elke leverancier biedt via zijn website toegang tot de verschillende handelsplatforms en hanteert eigen transactiesystemen.

Overeenkomsten en verschillen

Het is niet eenvoudig om de kostenstructuur van de leveranciers te vergelijken. Iedere partij heeft zijn eigen rekenmethoden voor transactiefees, die ze uit concurrentieoverwegingen niet prijs geven. Als enige heeft AgroEnergy de Warmtekracht Coöperatie van Glaskracht inzage gegeven in zijn methodiek. Daaruit bleek dat AgroEnergy dezelfde rekenmethoden hanteert voor in- en verkoop. Bij de andere leveranciers kunnen deze verschillen. Bovendien brengt AgroEnergy alleen kosten in rekening voor daadwerkelijk geleverde of teruggeleverde energie. De andere leveranciers doen dit ook voor zuivere handelstransacties, zoals het terugkopen van leveringsposities op de OTC.

Sturen op onbalans

Volgens Rien Bot opereren telers, die niet een WKK hebben aangeschaft, de eerste maanden op willekeurig terugleveren, dus met afgedekte onbalans. Zo kunnen zij de installatie goed leren kennen en eventuele storingen veilig en zonder grote gevolgen oplossen. Daarna stappen ze over op OTC en APX en worden ze automatisch onbalansplichtig. Zijn ze daaraan eenmaal gewend, dan gaan ze bewust inspelen op onbalansprijzen, dus arbitreren op onbalans.

“Feitelijk is onbalans geen markt, maar een spelelement”, aldus Bot. “Sturen op onbalans is vooral interessant voor het inkopen van elektriciteit. Aanbieders

De markt: in- en verkoop op lange en korte termijn

De termijnmarkt (OTC) - Een teler kan elektriciteit op verschillende manieren inkopen en verkopen. Het startpunt vormt de termijnmarkt, ook wel de OTC (over the counter) markt genoemd. Op basis van het verwachte verbruik en hun eigen productiecapaciteit dekken telers hiermee een deel van hun basisbehoefte af. Zo kunnen zij bijvoorbeeld voor een vaste prijs langere tijd stroom leveren tijdens piekuren in het landelijke verbruik. Hetzelfde geldt voor de inkoop van elektriciteit tijdens de nachtelijke daluren. Voor de afgesloten contracten geldt een leverings- of afnameplicht.

APX - Op de APX komen 's ochtends de marktprijzen voor de volgende dag tot stand. Afhankelijk van het prijspeil op de APX en de behoefte van het gewas bepaalt de teler wat en op welke momenten hij de volgende dag daadwerkelijk wil in- of verkopen. Vervolgens brengt hij één of meerdere biedingen uit. Na 12.00 uur komen de matchingresultaten beschikbaar en is de definitieve energiepositie van de teler (OTC + APX) bekend. Dit is het e-programma.

Onbalans - Omdat vraag en aanbod nooit precies in evenwicht zijn, is er op de elektriciteitsmarkt altijd sprake van onbalans. Op basis van de onderliggende contracten schat Tennet de onbalans voor de volgende dag in. Om vraag of aanbod te stimuleren of juist af te remmen, geeft de netbeheerder ook op de verbruiksday zelf van minuut tot minuut een indicatieve onbalansprijs af.

Is de verwachte vraag beduidend groter dan het aanbod, dan kan de onbalansprijs een flink stuk boven de APX-prijs liggen. Bij veel aanbod ligt de onbalansprijs onder het APX-niveau. Onbalansprijzen kunnen snel en hevig fluctueren.

Wanneer telers, die onbalansplichtig zijn, van hun contracten afwijken (bijvoorbeeld niet leveren omdat de WKK-installatie in onderhoud is of wel belichten tijdens niet ingekochte uren), betalen zij de onbalansprijs aan hun PV. Met andere woorden: alle afwijkingen van het e-programma die de teler niet zelf ondervangt, worden afgerekend op onbalans. Hoewel Tennet de verwachte onbalansprijzen vooraf op het internet publiceert, worden de definitieve prijzen een dag later vastgesteld.

kunnen er op inspelen wanneer ze geen positie hebben, dus als de WKK in principe uit staat. Het heeft echter weinig zin om je installatie een kwartier te laten draaien en dan weer uit te zetten. Zo snel kan het namelijk wel gaan.”

Bij veel overaanbod kan het echter zeer interessant zijn om een leveringspositie niet uit te voeren, dus de WKK uit te zetten of niet aan te zetten. De teler betaalt dan weliswaar de (lage) onbalansprijs aan zijn leverancier, maar ontvangt de bij die positie behorende (hoge) contractprijs. Geld verdienen met een WKK door hem niet te gebruiken, behoort dus ook tot de mogelijkheden.

Sturingsboxen

Sturen op onbalans gebeurt via een zogenaamde sturingsbox: een interface tussen het transactiesysteem en de WKK. Waar de andere aanbieders eigen sturingsboxen voor onbalans aanbieden, laat AgroEnergy dat bewust over aan onafhankelijke dienstverleners zoals LogiPower.

“Wij zijn specialisten in de energiemarkt en bieden telers daarvoor uitstekende faciliteiten, transparantie en handelsvrijheid”, licht Bot toe. “Sturen op onbalans is zo geïntegreerd met de bedrijfsvoering van de klant, dat dergelijke programma’s beter door andere specialisten ontwikkeld kunnen worden. LogiPower is er daar één van, maar ook op dat vlak neemt de concurrentie toe. Dat is alleen maar gezond. Bijkomend voordeel is dat je die sturingsboxen kunt laten staan als je van leverancier wisselt. De sturingsboxen van PV’s zijn onderling niet uitwisselbaar.”

Mark Brabander: “Onze LogiBox vergroot de flexibiliteit enorm, waardoor er veel meer rendement is te halen uit onbalans.”

‘Bij een dure onbalans gaat de helft van de lampen uit’

Bedrijfsleider Ferdi van Elswijk is een tevreden klant van Westland Energie. Binnen telersvereniging Prominent runt hij twee bedrijven met drie WKK’s, samen goed voor 8,4 MWe. “Onze keuze voor Westland Energie Services is mede gebaseerd op hun kennis van de sector en op de uitgebreide service”, zegt hij. “Daarnaast kunnen we via WES goede prijzen afdwingen op de energiemarkten. We kopen soms collectief gasvolumes in van meer dan 20 miljoen m³, dus dan sta je best sterk.”

Hoewel de eigen energiewerkgroep de leden onder andere adviseert over het vastklikken van gasvolumes bij lage prijzen, beslist ieder lid zelf of hij de adviezen opvolgt.

LEO en LEA

Van Elswijk is enthousiast over LEO, het transactiesysteem van Westland Energie waarmee hij per klokuur elektriciteit kan verkopen. “Bij een dure onbalans zet ik regelmatig de helft van de belichting uit, zodat we optimaal kunnen profiteren van dure uren. Anderzijds wil ik ook weleens belichten

wanneer ik eigenlijk moet leveren. Dat koop ik dan af op onbalans of daags tevoren op de APX. Dat kan ik straks nog makkelijker doen via LEA, dat nu nog in ontwikkeling is.”

Ferdinand van Elswijk: “Onze leverancierskeuze is mede gebaseerd op kennis van de sector en serviceverlening.” (foto: Harry Stijger)

LogiPower

Voor het sturen op onbalans gebruiken veel klanten van AgroEnergy en Pon Powerhouse (maar ook enkele van Westland Energie) de Logibox van LogiPower. Volgens Mark Brabander van LogiPower onderscheidt hun systeem zich van andere door de verfijnde regelingsmogelijkheden.

“Met de meeste andere boxen kun je de onbalanssturing in afgebakende blokken aan of uit zetten. Onze software gaat veel verder. De beslissingen worden mede gerelateerd aan teelttechnische en economische randvoorwaarden, waaronder de positie die de ondernemer heeft ingenomen. Wanneer de energie te duur wordt voor belichten of bepaalde verplichtingen moeten worden nagekomen, voert het systeem de juiste beslissingen zelf door.

Die randvoorwaarden zijn per WKK en per belichtingsgroep in te stellen, zodat de ondernemer prioriteiten kan stellen. Dat vergroot de flexibiliteit enorm, waardoor er veel meer rendement is te halen uit onbalans. De interface staat permanent in verbinding met onze webserver, waarmee het elke minuut gegevens uitwisselt. Wordt de communicatie door een storing 15 minuten onderbroken, dan slaat de LogiBox alarm en gaat deze automatisch over tot naleving van de verplichtingen. Het risico is dus beperkt.”

Toekomst

De belangstelling voor WKK en actief handelen in energie is en blijft groot. In deze

groeimarkt volgen de ontwikkelingen elkaar snel op. Westland Energie draait proef met LEA. Deze module waarmee telers op uurbasis energie kunnen inkopen lijkt sterk op LEO, dat is ingericht voor het flexibel verkopen van energie.

AgroEnergy biedt inmiddels ook Agro Trade Gas aan. Daarmee kan bij het terugkopen van elektriciteit tegelijkertijd de bijbehorende gaspositie worden verkocht, zodat de spark spread is afgedekt. Ongetwijfeld zullen alle aanbieders hun dienstverlening de komende jaren verbreden en verfijnen. Het lonkend perspectief is de volledige integratie van energiehuishouding en klimaatregeling.

Glastelers kunnen - vooral wanneer zij beschikken over WKK - veel profijt trekken van actief handelen op de energiemarkt. Zij doen dat via hun energieleverancier, die als programma verantwoordelijke partij opereert. Bij de leverancierskeuze speelt niet alleen de (eerste) contractprijs een rol, maar moet de teler zich ook verdiepen in de kostenstructuur, transactieverwerking en aanvullende diensten. Voor het sturen op onbalans zijn ook geavanceerde interfaces verkrijgbaar van onafhankelijke dienstverleners.

SAMENVATTING